

УДК: 378.126+37.013(73)

НАТАЛЯ БІДЮК

м. Хмельницький, Україна

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ РОБОТИ З ДОРОСЛИМИ У США

PECULIARITIES OF PEDAGOGICAL PERSONNEL TRAINING FOR WORKING WITH ADULT LEARNERS IN THE USA

Розкрито специфіку професійної підготовки та діяльності фахівців, які працюють з дорослою аудиторією слухачів у США. Особливу увагу приділено аналізу змісту освітніх програм підготовки фахівців у галузі освіти дорослих у провідних американських університетах. Виявлено особливості професійної підготовки педагогічного персоналу для роботи з дорослими, зокрема: варіативність і гнучкість освітньо-професійних програм; широка можливість вибору спеціалізацій; навчання за індивідуальними планами; значна кількість елективних курсів та великий обсяг самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів; створення умов для професійного самовдосконалення та самоосвіти.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна діяльність, освіта дорослих, педагогічний персонал.

Определена специфика профессиональной подготовки и деятельности специалистов, которые работают с взрослой аудиторией слушателей в США. Особенное внимание уделено анализу содержания образовательных программ подготовки специалистов в области образования взрослых в ведущих американских университетах. Выявлены особенности профессиональной подготовки педагогического персонала для работы с взрослыми, в особенности: вариативность и гибкость образовательно-профессиональных программ; широкая возможность выбора специализаций; обучение за индивидуальными планами; значительное количество элективных курсов и большой объем самостоятельной учебно-познавательной деятельности студентов; создание условий для самосовершенствования и самообразования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, профессиональная деятельность, образование взрослых, педагогический персонал.

The problem of professional training and activity of specialists working with adult learners in the USA has been considered. Particular attention has been paid to the analysis of the content of educational programs for training specialists in the field of adult education at leading U.S. universities. There have been revealed the features

of training teaching staff to work with adults, such as: variable and flexible nature of the educational programs; free choice in specializations; training according to individual plans; a considerable number of elective courses and a great volume of individual educational and cognitive activities of learners; creating conditions for self-improvement and professional self-education.

Key words: professional training, professional activity, adult education, teaching staff.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Забезпечення якості професійної освіти різних категорій дорослого населення передбачає наявність досвідченого висококваліфікованого педагогічного персоналу, який має відповідну професійну підготовку у галузі освіти дорослих. Педагогічні працівники, які навчають дорослих та працюють з ними, окрім глибоких знань у предметній сфері, повинні володіти спеціальними знаннями і якостями, бути компетентними у своїй справі. Аналіз досвіду США не є випадковим, оскільки США – одна з країн, яка має незаперечні здобутки щодо професійної підготовки педагогічного персоналу для роботи з дорослою аудиторією слухачів завдяки науково обґрунтованій, гнучкій та варіативній системі вищої освіти (ВНЗ очолюють рейтинги найкращих університетів у світі). Втім вивчення та узагальнення досвіду США дасть можливість не лише запозичити позитивні надбання, але й запобігти помилкам у процесі реформування освіти дорослих в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування і розвитку професійної майстерності та компетентності фахівців, які забезпечують якісну освітню підготовку всіх категорій дорослого населення та працюють з ними, висвітлена у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема Л. Алексеева, Т. Браже, С. Брукфілда, Г. Вершловського, Н. Гайдук, Р. Гемстри, С. Гончаренка, К. Гоула, Ю. Галагузової, Ю. Калиновського, Д. Кландініна, Л. Лук'янової, М. Ноулза, В. Поліщук, М. Сунцової, П. Феншама та ін.

Формулювання мети статті. Теоретичний аналіз наукових праць показав, що проблема професійної підготовки педагогічного персоналу для навчання та роботи з дорослим населенням ще недостатньо досліджена і розроблена у теоретичному і практичному аспектах. Це визначило мету статті: розкрити особливості професійної підготовки та професійної діяльності фахівців, які працюють з дорослою аудиторією слухачів на основі вивчення американського досвіду.

Вклад основного матеріалу дослідження. Практичний досвід США засвідчує, що контингент осіб, які працюють з дорослими слухачами, досить різномірний і охоплює фахівців з різних сфер людської діяльності – соціальної, культурної, освітньої тощо. Водночас багато людей, які працюють в системі «людина – людина», самі того не підозрюючи, щодня виконують андрагогічні функції. Таким чином, команда андрагогів складається з викладачів, консультантів, тьюторів, психологів, рекрутерів служб зайнятості, фахівців з інформаційних

технологій, адміністраторів, керівників центрів освіти дорослих, фахівців на виробництві, консультантів кадрових агентств, працівників соціальних, медичних і реабілітаційних центрів та інших осіб.

За статистичними даними Міністерства освіти США, ліву частку складають фахівці-професіонали (вчителі, викладачі, тьютори, соціальні педагоги), провідною діяльністю яких є сфера освіти. Відомий американський вчений у галузі освіти дорослих М. Ноулз виділив три рівні андрагогів відповідно до функцій, які вони виконують у навчанні дорослих, зокрема: *перший рівень* (firing-line level – рівень «гарячої лінії» – оперативний) складають вчителі, тьютори, супервізори, які безпосередньо, віч-на-віч, працюють з дорослими; *другий рівень* (the program-director level – керівники освітніх програм) представляють директори, декани, адміністратори, голови комітетів і комісій, керівники центрів, які відповідають за планування, організацію та виконання навчального процесу; *третій рівень* (the professional level – професійний рівень) утворює невелика група фахівців, які відповідають за розробку змісту навчання, підготовку матеріалів, впровадження новітніх технологій, забезпечення управління і координації на різних рівнях тощо. У розділі «Роль та місія андрагога», розкриваючи відповідь на питання «Хто є андрагог?», М. Ноулз зауважує, що у суспільстві існують сотні тисяч організаторів програм, директорів, менторів, адміністраторів, десятки тисяч офісних працівників, супервізорів, лідерів у різних галузях промисловості, тисячі вчителів, адміністраторів, бібліотекарів, сотні письменників, редакторів, ведучих шоу-програм і лише невелика кількість фахівців-професіоналів з освіти дорослих, саме тих, хто отримав спеціальну професійну підготовку з навчання дорослих і здійснив успішну кар'єру у цій сфері [2, с. 144].

Результати соціологічних опитувань педагогічних працівників навчальних закладів США показали, що частина викладачів потребує підвищення власного рівня професійної компетентності з проблем навчання дорослих. Слушними є застереження М. Гартмана, який наголошує, що більшість фахівців, які здійснюють навчання дорослих та працюють з ними, є непрофесіоналами, випадковими людьми (come-and-go people) і працюють у іншій сфері [1, с. 32]. З урахуванням цих застережень, у системі освіти дорослих США постійно здійснюються дослідження проблем об'єктивної необхідності переорієнтації педагогічних працівників на роботу з дорослою аудиторією слухачів, на ознайомлення з особливостями їх професійного навчання, організацією спеціального навчання з питань опанування технологій і методик навчання дорослих, застосування результатів психолого-андрагогічних досліджень у практичній діяльності, формування комунікативної культури та професійно важливих і особистісних якостей для роботи з дорослою аудиторією, а також підвищення у них мотивації до професійної діяльності, стимулювання їхнього професійного розвитку.

У контексті нашої проблеми доцільно розглянути освітню діяльність університетів США, що надають можливості для професійного становлення та

розвитку андрагогів: отримання спеціалізованих знань з андрагогіки, комплексу умінь і навичок, що забезпечують здійснення освітньої діяльності дорослих з урахуванням специфіки їх освітніх потреб, вікових і індивідуальних особливостей.

На основі узагальнення досліджених матеріалів виявлено, що професійна підготовка андрагогів охоплює допрофесійний (базову вищу освіту) та професійний (додаткову освіту) рівні і забезпечує можливості для удосконалення професійної компетентності шляхом участі у програмах підвищення кваліфікації. Освітні програми передбачають три рівні професійної підготовки: отримання ступенів бакалавра, магістра та доктора. Програми усіх трьох рівнів об'єднані спільними цілями і зберігають наступність в оволодінні знаннями, формуванні цінностей, набутті вмінь і навичок, необхідних для здійснення навчання дорослих.

Аналіз змісту професійної підготовки андрагогів на рівні бакалавра дозволив виділити у ньому інваріантний та варіативний компоненти. Інваріантний компонент навчальних планів реалізується у процесі вивчення загальноосвітніх та базових професійних дисциплін з підготовки відповідних фахівців. Варіативний дозволяє здійснювати спеціалізовану підготовку та задовольняти індивідуальні навчальні потреби та інтереси студентів. Власне завдяки вивченню великої кількості дисциплін за вибором досягається гнучкий характер навчальних планів. Загалом зміст підготовки андрагогів характеризується міждисциплінарним характером освіти, значним обсягом практичного навчання та вибіркового дисциплін, розвитком дослідницьких умінь. Одним із шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції у світовий освітній простір є орієнтація освітніх програм на компетентнісний підхід та розробка ефективних механізмів його впровадження.

Навчання в магістратурі триває два роки, якщо студенти працюють за повним тижневим навантаженням, і чотири – за неповним. Для отримання диплома магістра, незалежно від форми навчання, необхідно здобути не менше 30 кредитів, близько половини з яких припадає на дисципліни спеціалізації і вдосконалення рівня фахової підготовки у відповідних до обраного профілю закладах та установах. Характерними ознаками професійної підготовки андрагогів на цьому рівні є різноманітність видів спеціалізацій та їхнє логічне поєднання, варіативність та гнучкість професійно-освітніх програм, орієнтація на вимоги практики. Зміст навчання на отримання ступеня магістра передбачає опанування предметів теоретико-методологічного та методичного спрямування.

Вважаємо за доцільне коротко схарактеризувати окремі програми професійної підготовки андрагогів у різних навчальних закладах США.

Якісну професійну підготовку консультантів та фахівців у сфері освіти дорослих надає педагогічний коледж університету Іст Кароліна [3]. Факультет підготовки консультантів та спеціалістів у галузі освіти дорослих пропонує дві магістерські програми: «Освіта дорослих» та «Підготовка консультантів», за якими готуються консультанти та андрагоги-професіонали. Загальними вимогами вступу на навчання за цими програмами є академічні досягнення

бакалаврського ступеня, вступний тест, письмова робота, три рекомендаційних листи, співбесіда. Магістерська програма «Магістр гуманітарних наук в галузі освіти дорослих» (Master of Arts in Education in Adult Education) передбачає вивчення теоретичних, філософських, історичних і наукових засад освіти дорослих. Навчальним планом передбачено отримання щонайменше 36 кредитів у семестр, серед яких: 15 кредитів – на вивчення обов'язкових дисциплін, а саме: «Вступ до освіти дорослих», «Розробка програм для навчання дорослих», «Організація і управління освітою дорослих», «Стратегії навчання дорослих», «Дорослі як суб'єкти навчання»; 9 кредитів – на вивчення елективних дисциплін, пов'язаних з вивченням практичних проблем освіти дорослих: «Дорослий у ролі учня», «Геронтологія і освіта», «Роль громадських коледжів в освіті дорослих», «Семінар як форма навчання дорослих», «Ефективні технології навчання у коледжі», «Стратегії та проблеми навчання писемності дорослих», «Проблеми освіти дорослих», «Кероване навчання в освіті дорослих», «Комунікаційні навички та лідерство», «Андрагогічна практика», «Резидентура», «Семінар – випускна наукова робота»; 3 кредити – на наукову роботу з проблем освіти дорослих. Крім того, програмою передбачено отримання 9 кредитів на вибір студента з інших галузей науки: психології, бізнесу, медичних знань тощо. Обов'язковою вимогою після закінчення навчання є підготовка та презентація комплексного портфоліо.

Заслужують на увагу магістерські програми «Магістр наук у галузі консультування» (Master of Science Degree in Counselor Education) і «Спеціаліст в галузі освіти з консультування» (Educational Specialist Degree in Counselor Education), що спрямовані на підготовку професійних консультантів-практиків, об'єктом діяльності яких є доросла особистість та її розвиток. Отримання дипломів за цими програмами дає можливість випускникам працювати викладачами андрагогічних і педагогічних дисциплін в навчальних закладах, консультантами, експертами, тьюторами, науковцями працівниками управлінського апарату, методистами, інспекторами, соціальними працівниками в організаціях, на підприємствах виробничої і соціальної сфер. Серед загальних вимог, що висувуються до підготовки андрагогів у закладі, першочергового значення набувають такі: усвідомлення особистісної і соціальної значущості своєї професії; володіння цілісними уявленнями про освіту, науково-гуманістичним світоглядом про закономірності розвитку природи і суспільства; володіння системою знань і уявлень про дорослу людину як духовну особистість, яка саморозвивається; знання законодавчої бази, етичних і правових норм, що регулюють людські стосунки для використання в розробці соціальних проектів; володіння системою знань про закономірності і принципи освітнього процесу та уміння використовувати їх у своїй професійній діяльності; володіння системою знань про взаємозв'язок фізичного, психічного і соціального здоров'я людини і суспільства; знання форм і методів наукового пізнання, їхню еволюцію, володіння різними способами пізнання і освоєння навколишнього світу; розуміння ролі науки в розвитку суспільства; знання концептуальних основ і принципів

екологічної освіти та вміння реалізовувати їх у професійній діяльності; володіння сучасними методами пошуку, обробки і використання інформації; здатність в умовах суспільного розвитку до перегляду власних позицій, розробки та вибору нових форм і методів роботи; володіння організаційними навичками та вміннями, необхідними для самоаналізу, розвитку своїх творчих здібностей і підвищення кваліфікації; володіння культурою мислення, мови, спілкування.

Державний університет Буффало пропонує дві програми для підготовки фахівців у сфері освіти дорослих: Сертифікат в галузі освіти дорослих (Graduate certificate in adult education), що дає можливість отримати додаткову спеціалізацію в галузі освіти дорослих для професіоналів (які вже отримали ступінь бакалавра) і передбачає опанування чотирьох курсів магістерської підготовки (12 кредитів) для подальшого навчання на ступінь магістра. Магістерська програма для майбутніх фахівців у галузі освіти дорослих (Master of science in adult education) готує педагогів, організаторів освітніх програм для дорослих, ключовими компетенціями яких є: аналіз виконання трудових обов'язків персоналом; оцінювання освітніх потреб дорослого населення; розробка освітніх програм для дорослих; розробка науково-методичних матеріалів; оцінка ефективності програм; розвиток людських ресурсів, перепідготовка робочої сили. Серед практичних умінь, які випускники зазначених програм мають мати після закінчення навчання, можна визначити такі: вміння організувати навчання за принципом індивідуалізації та групового підходу; вміння визначати потреби дорослих і проблеми в навчанні; вміння розробляти зміст освітніх навчальних програм, здійснювати аналіз і коригування (у разі необхідності); вміння здійснювати оцінювання досягнутих результатів дорослих; вміння співпрацювати з представниками громадськості, роботодавцями, особами, відповідальними за суспільну і культурну діяльність тощо; вміння вести діалог із слухачами для забезпечення педагогічної взаємодії для можливої корекції змісту навчання, форм викладання (навчання) тощо; вміння здійснювати планування й управління освітнім процесом для розробки пропозицій щодо удосконалення та перспектив розвитку системи освіти дорослих [4].

Додаткова підготовка в галузі освіти дорослих передбачає отримання докторського ступеня, опанування програм підвищення кваліфікації, а також різні форми самоосвіти. Зміст навчання на отримання ступеня доктора наук в галузі освіти дорослих в цілому подібний до магістерського, відмінність полягає в поглибленому вивченні окремих предметів, написанні дослідницької роботи. У США існують три можливих варіанти отримання диплома доктора наук: 1) викладача, новатора, дослідника та адміністратора соціальних служб, який бажає працювати в системі розробки і реалізації спеціальних освітніх програм для дорослих; 2) дослідника у сфері освіти дорослих і викладача у сфері досліджень; 3) підготовка до кар'єри у сфері розвитку і розробки програм навчання дорослих, реалізації соціальної політики, організації різноманітних служб, виконання адміністративних функцій або викладання у цих сферах. У зв'язку із відсутністю у США стандартів підготовки докторів наук в галузі освіти дорослих на цьому

рівні освіти немає чітко визначеного терміну навчання та загальноприйнятих моделей навчального плану. Це радше альтернативні моделі, що відображають рівень досвідченості викладацького штату і філософію навчального закладу. Підготовка на рівні докторантури характеризується теоретичною спрямованістю навчання, розвитком дослідницьких умінь, міждисциплінарним характером освіти. Водночас зауважимо, що аналіз навчальної документації вищих навчальних закладів США показав, що підготовка докторантів до здійснення викладацької діяльності є менш престижною, ніж дослідницька.

У контексті проблеми цікавим є досвід наукової школи університету Міссурі, що активно впроваджує передові ідеї освіти дорослих у практику. Зокрема відомий вчений, професор, доктор у галузі освіти, координатор програм для освіти дорослих Дж. Геншке розробив модель професійної підготовки андрагогів, яка виправдала себе часом, є взірцем у педагогічному досвіді університету. В основу цієї моделі покладено такі базові елементи: андрагогічна теорія навчання дорослих; ставлення до дорослого як суб'єкта навчання; узгодженість теорії і практики; довіра у навчанні [5, с. 12].

Як зазначалося, до андрагогів також належать представники сфери управління: декани, керівники центрів освіти дорослих, менеджери програм для дорослих. Тривалий час в США вважалося, що адміністраторам і організаторам програм для дорослого населення досить мати лише загальні знання у цій галузі. На початку ХХІ ст. стало нормою, що новопризначені керівники університетських курсів, центрів, відділень повинні обов'язково отримати спеціальну підготовку з теорії і практики управління освітою дорослих. До прикладу, університет Вісконсін-Медісон [6] здійснює підготовку в галузі управління освітою дорослих з наданням магістерського і докторського ступенів. До дисциплін, що вивчаються, входять: «Організація центрів неперервної освіти», «Структурні підрозділи освіти дорослих», «Управління професорсько-викладацьким і технічним персоналом», «Робота рекрутерів (фахівців, які працюють з безробітним населенням)» та ін. Поряд з програмами на здобуття магістерського і докторського ступенів в галузі освіти дорослих університети США надають різноманітні форми підвищення кваліфікації: денні, вечірні, заочні, недільні курси, що працюють при університетських консультативних або наукових центрах, в яких є програми з теоретичним і практичним спрямуванням. Важливими є програми «Допомога дорослим у навчанні» і «Планування навчального процесу для дорослих студентів».

Північно-західний університет (штат Луїзіана) [7] пропонує програми отримання практичних навичок для навчання дорослих: «Практика навчання дорослих», «Методика навчання дорослих», «Організація і управління освітою дорослих». Зміст цих програм спрямований на розвиток практичних навичок та умінь з організації майстер-класів і семінарів, презентацій нових програм і моделей навчання дорослих; впровадження новітніх технологій навчання дорослих; розробку навчальних планів та програм; вивчення та аналіз освітніх потреб дорослих; оцінку ефективності освітніх програм для дорослих тощо.

Значна кількість вищих навчальних закладів США координує роботу Літніх шкіл, які пропонують курси інтенсивної підготовки тривалістю від 1–2 тижнів до трьох місяців. Особливу популярністю користуються програми підвищення кваліфікації без відриву від виробництва. Це короткострокові, вузькоспеціалізовані курси цільового призначення за спеціально розробленими навчальними програмами із залученням провідних науковців і фахівців. Провідними завданнями таких програм є формування умінь демонструвати власну ініціативу, творчий підхід до проблеми навчання дорослих, розвиток навичок поєднання ефективних та прогресивних форм і методів навчання, а також розвиток умінь доведення правомірності своїх педагогічних дій.

Аналіз освітніх програм підготовки і перепідготовки андрагогів дав можливість констатувати, що особливості у формуванні змісту підготовки андрагогів в галузі освіти дорослих за академічними програмами та програмами додаткової освіти полягають у формулюванні мети. В університетських довгострокових програмах акцент здійснюється на теоретичній підготовці, тоді як при навчанні на короткострокових курсах увага концентрується на практичних навичках. Важливою складовою цілісного освітнього процесу професійної підготовки майбутніх андрагогів є практична підготовка, яка характеризується варіативністю моделей проходження практики, існуванням спеціальних нормативно-методичних документів для практичного навчання функціонуванням інституту супервізії.

Додатковій освіті андрагогів також активно сприяють міжнародні та національні програми і фонди, що дозволяють проходити стажування у провідних ВНЗ світу і своєї країни. Наприклад, університет штату Джорджія [8] пропонує своїм співробітникам пройти стажування в більш ніж тридцяти країнах світу і отримати додаткову підготовку з адміністрування, організації і методики навчання дорослих, форм роботи з різними категоріями дорослих учнів (дорослі з обмеженими можливостями, особи третього віку, безробітні та інші).

Значну роль у неперервній освіті андрагогів і розвитку їхньої професійної майстерності відіграє самовдосконалення, самоосвіта, основними формами якої в США є участь андрагогів у роботі професійних асоціацій, конференцій; вивченні професійної літератури; написанні монографій тощо. Найбільш відомими професійними асоціаціями андрагогів є *Американська Асоціація фахівців в галузі освіти дорослих* та *Американська Асоціація фахівців в галузі освіти дорослих і неперервної освіти*, які, окрім функції об'єднання, здійснюють неформальне керівництво розвитком і розповсюдженням ідей освіти дорослих.

Основним джерелом самоосвіти андрагогів є професійна науково-методична література (монографії, збірники наукових праць, навчальні посібники, документи, журнали, інтренет-ресурси). Серед журналів з проблем освіти дорослих, що публікуються в США і Канаді, найбільш популярними та визнаними є «Adult and Continuing Education Today», «Canadian Journal for the Study of Adult Education», «International Journal of Lifelong Education», «Journal of Continuing Higher Education», «Canadian Journal of University Continuing Education»,

«Community Education Journal» та інші. Вагоме значення для самоосвіти фахівців у галузі навчання дорослих мають дослідження та монографії відомих сучасних дослідників, зокрема Р. Робінсона «Допомога дорослим навчатися та змінюватися», П. Реннера «Аварійний запас інструктора», Р. Фогарті «Дорослий учень: окремі аспекти, які ми знаємо» та ін.

Висновки результатів дослідження. Таким чином, підготовка фахівців для сфери освіти дорослих здійснюється через інститути вищої освіти, магістратуру і докторантуру, мережу програм додаткової професійної освіти на базі університетів, а також за допомогою різноманітних джерел для самовдосконалення і самоосвіти. Результати дослідження підтверджують, що професійна підготовка андрагогів у США реалізується на основі особистісно-орієнтованої моделі освіти, характерними особливостями якої є: варіативність і гнучкий характер освітньо-професійних програм з орієнтацією на вимоги практики; можливість вільного вибору студентами спеціалізацій; навчання за індивідуальними планами, значний обсяг елективних курсів та самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів; використання у навчальному процесі інноваційних технологій навчання. Формування змісту професійної підготовки педагогів здійснюється на основі використання андрагогічного підходу, принципах пріоритету самостійного навчання і спільної діяльності, досвіду, актуалізації результатів навчання, індивідуалізації, системності, контактності, елективності, інноваційності, усвідомленості, інтеграції навчання.

Перспективи подальших розвідок. Перспективними напрямами подальших досліджень вважаємо детальне дослідження окреслених принципів і їх інтегрованого використання у процесі якісної реалізації програми освіти дорослих.

Література

1. Brookfield S. Training educators of adults: the theory and practice of graduate adult / S. Brookfield. – London ; New York : Routledge, 1988 – 344 p.
2. Knowles M. S. Towards a Model of Lifelong Education / M. S. Knowles. – 3rd ed. – N.Y., 1972. – 302 p.
3. Official site of East Carolina University [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ecu.edu/cs-educ/coad/>
4. Official site of Buffalo State University of New York [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.buffalostate.edu>
5. Henschke J. A. Modeling the preparation of adult educators / J. A. Henschke // Adult learning. – Vol. 9 (3). – 1998. – P. 11–14.
6. Official site of the University of Wisconsin-Madison [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www-wisc.edu>
7. Official site of Northeastern University [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.northeastern.edu/>
8. Official site of the University of Georgia [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.uga.edu>